

Центральноукраїнський національний технічний університет

Кафедра історії, археології, інформаційної та архівної справи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи

Андрій КИРИЧЕНКО

“29” серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІСТОРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА МІЖНАРОДНІ НАУКОВІ ПРОЕКТИ

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Ступінь вищої освіти	Магістр
Галузь знань	В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»
Спеціальність	В9 «Історія та археологія»
Освітня програма	ОНП «Історія матеріальної культури та експертиза об'єктів історичної спадщини»
Факультет	Економічний

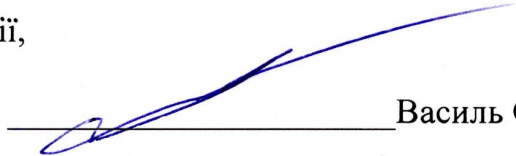
2025 – 2026 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни **«Методологічні засади історичного дослідження та міжнародні наукові проекти»**: для здобувачів другого освітнього рівня «магістр» спеціальності В9 «Історія та археологія».

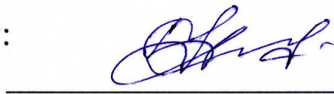
Укладач: Василь Орлик, завідувач кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи, доктор історичних наук, професор.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи. *Протокол від "29" серпня 2025 року № 1.*

Завідувач кафедри історії, археології,
інформаційної та архівної справи:
д.і.н., проф.

Василь ОРЛИК

Декан економічного факультету:
д.е.н., проф.

Наталія ШАЛІМОВА

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Галузь знань: В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»	Професійної підготовки	
Загальна кількість годин – 120	Спеціальність: В9 Історія та археологія	Рік підготовки:	
	Освітня програма: Історія та археологія	1-й	
		Семестр:	
		1-й	
Тижневих годин навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 4,5	Освітній рівень: Другий (магістерський)	Лекції (год.)	
		16	4
		Семінарські (год)	
		32	2
		Самостійна робота (год.)	
		72	114
		Вид контролю:	
	іспит		

Мова навчання: **Українська**

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є оволодіння методами та принципами наукового дослідження в галузі історичної науки та вивчення сучасних міжнародних наукових проєктів. Методологія досліджень є головним шляхом здобуття, примноження та оновлення знань. Вона передбачає вміння ставити дослідницькі завдання, планувати їх виконання, організовувати збір інформації та її опрацювання, генерувати нові ідеї та практично їх реалізовувати. Знання сучасних міжнародних наукових проєктів у галузі історії та археології дозволить випускникам магістерської програми інтегруватися до фахового міжнародного наукового співтовариства, володіти сучасними науковими трендами.

Завдання вивчення дисципліни:

- формування цілісного бачення процесу історичного дослідження;
- поглиблення та обґрунтування знань з історії розвитку історичної науки;
- опанування навичками використання загальнонаукових та спеціальних історичних методів наукового пізнання;
- оволодіння практичними навичками роботи з матеріальними джерелами, документами, каталогами, науковою літературою.
- вивчення міжнародних наукових проєктів;
- підготовка здобувачів до участі у міжнародних наукових проєктах.

Вивчення курсу спрямоване на формування таких компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері історії та археології.

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК02. Здатність працювати автономно.
- ЗК03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК06. Здатність працювати в міжнародному контексті.
- ЗК07. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК09. Здатність приймати обґрунтовані рішення

Спеціальні компетентності (СК):

СК01. Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію.

СК02. Здатність здійснювати історичні й археологічні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук.

СК03. Здатність презентувати та обговорювати результати досліджень і професійної діяльності у сфері історії та археології.

СК04. Здатність виявляти специфіку в підходах до вирішення проблем в галузі історії та археології представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки.

СК05. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері історії, археології та/або дотичні до них міждисциплінарні проекти.

СК08. Здатність працювати в міжнародному контексті і реалізовувати спільні проекти у сфері історії та/або археології з європейськими та євроатлантичними інституціями.

СК09. Здатність використовувати сучасні цифрові інструменти і технології для проведення досліджень та професійної діяльності у сфері історії та археології.

СК10. Усвідомлення принципів академічної доброчесності та норм професійної етики.

СК11. Здатність планувати і виконувати наукові дослідження в галузі історії та археології.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН01. Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень.

ПРН02. Здійснювати рецензування, коментування, анотації наукових, науково-популярних, освітніх та публіцистичних текстів, які стосуються питань історії та археології.

ПРН03. Розробляти й реалізовувати історичні та міждисциплінарні проекти з урахуванням сучасних методологічних підходів.

ПРН04. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.

ПРН05. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.

ПРН08. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефаківців, зокрема до осіб, які навчаються

ПРН10. Узагальнювати результати власних наукових досліджень і презентувати їх у доповідях, публікаціях державною та іноземною мовами із дотриманням принципів академічної доброчесності та професійної етики.

Методами вивчення курсу є лекційні і практичні заняття, а також самостійна робота здобувачів вищої освіти II рівня (підготовка до практичних занять, модульних контрольних робіт, іспиту) з допомогою опрацювання рекомендованої літератури та джерел, методичного забезпечення.

Компетентності, направлені на досягнення глобальних Цілей сталого розвитку до 2030 року:

Зміст навчальної дисципліни «Методологічні засади історичного дослідження та міжнародні наукові проекти» інтегрує такі Цілі сталого розвитку та сприяє отриманню компетентностей та результатів навчання, які дозволять магістру в майбутньому ефективно працювати в напрямку розв'язання таких глобальних та національних завдань:

Ціль 4. Забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх. Завдання 4.4 – До 2030 року істотно збільшити число молодих і дорослих людей, які володіють затребуваними навичками, у тому числі професійно-технічними, для працевлаштування, отримання гідної роботи та занять підприємницькою діяльністю; 4.7. – До 2030 року забезпечити, щоб усі учні здобували знання і навички, необхідні для сприяння сталому розвитку, у т.ч. шляхом навчання з питань сталого розвитку та сталого способу життя, прав людини, гендерної рівності, пропаганди культури миру та ненасильства, громадянства світу й усвідомлення цінності культурного різноманіття і вкладу культури в сталий розвиток.

Ціль 9. Створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям. Завдання 9.5. – Активізувати наукові дослідження, нарощувати технологічний потенціал промислових секторів у всіх країнах, особливо країнах, що розвиваються, у т.ч. шляхом стимулювання до 2030 року інноваційної діяльності та значного збільшення кількості працівників у сфері ДіР у розрахунку на 1 млн осіб, а також державних і приватних витрат на ДіР.

Ціль 11. Забезпечення відкритості, безпеки, життєздатності й екологічної стійкості міст і населених пунктів. Завдання 11.4. – Активізувати зусилля із захисту та збереження всесвітньої культурної і природної спадщини.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Методологічні засади наукового дослідження у галузі історичної науки

Тема 1. Вступ до курсу «Методологічні засади історичного дослідження та міжнародні наукові проекти»

Вступ до курсу. Місце історії в системі культури, мистецтва та гуманітарних наук. «Цілі сталого розвитку» та розвиток історичних досліджень. Об'єкт, предмет і завдання методології наукових досліджень в галузі історії. Характеристика джерел і літератури.

Тема 2. Принципи і методи історичного дослідження.

Принципи історичної науки. Загальнонаукові методи та їх місце в історичному дослідженні. Співвідношення в історичному дослідженні історичного і логічного методів. Сходження від конкретного до абстрактного і від абстрактного до конкретного. Системний підхід і системний аналіз. Історико-генетичний метод. Історико-порівняльний метод. Історико-системний метод. Новітні тенденції в історичних дослідженнях, новітні історичні школи та трансдисциплінарний підхід. Постановня наративної історії. Історична антропологія кінця XX століття. Матеріальний (прагматичний) поворот в світовій історіографії. Математичні методи історичного дослідження. Використання методів природничих наук у дослідженнях історії матеріальної культури.

Змістовий модуль 2. Організація наукових досліджень з історії та археології.

Тема 3. Сутність та основні етапи організації наукового дослідження.

Актуальність дослідження. Наукова проблема, її постановка та формулювання. Конкретизація проблеми дослідження. Наукова проблема і гіпотеза. Особливості емпіричного і теоретичного етапів дослідження. Мета, об'єкт і предмет в історичному дослідженні. Дослідницькі завдання. Вибір засобів і методів дослідження. Поняття наукового твору. Загальні вимоги до написання наукового твору. Послідовність роботи по підготовці наукового твору. Структура наукового твору. Написання тексту наукового твору.

Тема 4. Організація та методика написання тексту наукової роботи з історії.

Вибір теми для дослідника-початківця. Нахили та інтереси дослідника. Назва праці. Форми наукових праць з історії. Бібліографічний пошук. Дослідження опублікованих матеріалів. Робота в архівах та музеях. Запис та оформлення зібраного матеріалу. Попередній план наукової праці. Розподіл обсягу за підрозділами. Попередня апробація теми. Специфіка відображення минулих епох. Особливості роботи із великою документально-літературною базою. Наукова критика використаних матеріалів. Роль у дослідженні різних галузей історичної науки. Особливості написання розділу присвяченому історіографії, джерельній базі та методології дослідження. Апробація рукопису. Особливості доопрацювання тексту. Презентація результатів наукового дослідження. Популяризація результатів наукових досліджень.

Тема 5. Академічна доброчесність у сучасному науковому дослідженні

Поняття академічної доброчесності та академічного тексту. Законодавство у сфері академічної доброчесності. Загальні принципи забезпечення академічної доброчесності. Суб'єкти забезпечення академічної доброчесності. Основні вимоги академічної доброчесності. Засоби забезпечення академічної доброчесності. Види порушень академічної доброчесності. Використання власних оприлюднених праць у науковій діяльності. Штучний інтелект і принципи його доброчесного застосування в історичних дослідженнях.

Академічна відповідальність педагогічних, науково-педагогічних, наукових працівників. Встановлення порушення академічної доброчесності.

Змістовий модуль 3. Вітчизняні та міжнародні та наукові проекти з історії та археології.

Тема 6. Вітчизняні наукові проекти.

Фінансування історичних та археологічних досліджень за рахунок державного бюджету України. Національний фонд досліджень України. Український культурний фонд. Гранти Президента України для підтримки наукових досліджень і розробок молодих вчених. Фінансування з небюджетних джерел. Базові складові проєктної заявки. Актуальність теми дослідження, склад команди виконавців, їх попередній доробок, вагомість результатів, які планується отримати. Чіткість тверджень та формулювань, реалістичність та інноваційність підходу. Поєднання науки та освіти. Впровадження результатів наукових досліджень.

Тема 7. Проєкт Seshat: Global History Databank (Seshat: Глобальна база даних світової історії).

Концепція та наукові засади проєкту. Репрезентація матеріальної культури в структурі бази даних. Типи джерел і критерії їх відбору (археологічні, нумізматичні, епіграфічні, писемні). Методи кодування, стандартизації та верифікації даних. Можливості використання Seshat у дослідженнях автентичності та реконструкції історичного контексту об'єктів культурної спадщини. Приклади застосування бази даних у порівняльних та експертних дослідженнях.

Тема 8. Проєкт FLAME (Framing the Late Antique and Early Medieval Economy)

Що таке FLAME (Концептуалізація економіки пізньоантичного та ранньосередньовічного періодів). Мета проєкту. Сутність проєкту. Команда проєкту. Українська команда проєкту. Результати проєкту.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва теми	Кількість годин				Кількість годин			
	Денна				Заочна			
	Усього	В Т.Ч.			Усього	В Т.Ч.		
		Л	П	с.р.		Л	П	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1. Методологічні засади наукового дослідження у галузі історичної науки								
Тема 1. Вступ до курсу «Методологічні засади»	15	2	2	9	15			15

історичного дослідження та міжнародні наукові проекти».								
Тема 2. Принципи і методи історичного дослідження.	15	2	4	9	15			15
Змістовий модуль 2. Організація наукових досліджень з історії та археології.								
Тема 3. Сутність та основні етапи організації наукового дослідження та комплекс досліджень.	15	2	4	9	15			15
Тема 4. Організація та методика написання тексту наукової роботи з історії.	15	2	6	9	15	2		13
Тема 5. Академічна доброчесність у сучасному науковому дослідженні.	15	2	4	9	15	2		13
Змістовий модуль 3. Міжнародні та вітчизняні наукові проекти з історії та археології.								
Тема 6. Вітчизняні наукові проекти.	15	2	4	9	15		1	14
Тема 7. Проект Seshat: Global History Databank (Seshat: Глобальна база даних світової історії).	15	2	4	9	15		1	14
Тема 8. Проект FLAME (Framing the Late Antique and Early Medieval Economy).	15	2	4	9	15			15
Усього	120	16	32	72	120	4	2	114

5. Теми практичних занять

№	Назва теми	К-ть год.	
		Денна	Заочна
	Тема 1. Вступ до курсу «Методологічні засади історичного дослідження та міжнародні наукові проекти».	2	
	Тема 2. Принципи і методи історичного дослідження.	4	
	Тема 3. Сутність та основні етапи організації наукового дослідження та комплекс досліджень.	4	
	Тема 4. Організація та методика написання тексту наукової роботи з історії.	6	
	Тема 5. Академічна доброчесність у сучасному науковому дослідженні.	4	
	Тема 6. Вітчизняні наукові проекти.	4	1
	Тема 7. Проект Seshat: Global History Databank (Seshat: Глобальна база даних світової історії).	4	1
	Тема 8. Проект FLAME (Framing the Late Antique and Early Medieval Economy).	4	
	Разом	32	2

6. Самостійна робота.

Для опанування матеріалу дисципліни «Експертиза предметів історико-культурної спадщини» окрім лекційних, семінарських занять, тобто аудиторної роботи, значну увагу необхідно приділяти самостійній роботі.

Основні види самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

1. Вивчення додаткової літератури.
2. Робота з довідковими матеріалами.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Підготовка до проміжного й підсумкового контролю.
5. Опрацювання окремих розділів програми, які не розглядаються під час аудиторних занять.

№	Назва теми	К-ть год.	
		Денна	Заочна
	Тема 1. Вступ до курсу «Методологічні засади історичного дослідження та міжнародні наукові проекти».	9	15
	Тема 2. Принципи і методи історичного дослідження.	9	15
	Тема 3. Сутність та основні етапи організації наукового дослідження та комплекс досліджень.	9	15
	Тема 4. Організація та методика написання тексту наукової роботи з історії.	9	13
	Тема 5. Академічна доброчесність у сучасному науковому дослідженні.	9	13
	Тема 6. Вітчизняні наукові проекти.	9	14
	Тема 7. Проєкт Seshat: Global History Databank (Seshat: Глобальна база даних світової історії).	9	14
	Тема 8. Проєкт FLAME (Framing the Late Antique and Early Medieval Economy).	9	15
	Разом	72	114

7. Індивідуальні завдання.

Індивідуальна робота здобувачів вищої освіти є формою організації навчального процесу, яка передбачає створення умов для реалізації творчих можливостей здобувачів вищої освіти через індивідуально-спрямований розвиток їхніх здібностей, науково-дослідну роботу і творчу діяльність.

Індивідуальні завдання виконуються здобувачем вищої освіти самостійно і не входять у його тижневе аудиторне навантаження. Викладач контролює виконання індивідуального завдання на консультаціях, графік яких складається на кафедрі і затверджується завідувачем кафедри.

До індивідуальних завдань можна віднести наступні види навчальної діяльності: написання рефератів, виконання проблемно-пошукових завдань, підготовка до виступів на конференціях, участь в олімпіадах тощо.

7.1. Орієнтовна тематика рефератів.

1. Школа «Анналів» та її пропозиції.
2. Постмодерн і постпостмодерн в історіописанні.
3. «Історичний маніфест» 2014 р.
4. Особливості наукового пізнання в історії.
5. Генетичний метод в історичному пізнанні.
6. Історичний та логічний методи та співвідношення між ними.
7. Компаративний метод в історичному пізнанні.
8. Соціальні функції історії й дискусія навколо них.
9. Школа «Анналі»: друге покоління (Ф.Бродель).
10. «Кінець історії» Френсіса Фукуями.
11. Квантитативні підходи до історичного пізнання.
12. Міждисциплінарний підхід в історії та археології: історія та сучасність.
13. Методи економічної історії.
14. Методи історичної антропології.
15. Різновиди наукових форумів, їх специфіка та регламентів.
16. Презентація результатів наукових досліджень.
17. Принципи академічної доброчесності при створенні та оприлюдненні академічних текстів.
18. Сучасні інструменти перевірки текстів на плагіат.
19. Історичні дослідження та «Цілі сталого розвитку».
20. Грантова підтримка Національного фонду досліджень України.
21. Використання Seshat у дослідженнях матеріальної культури: приклади з археології.
22. Роль Seshat у цифровій гуманітаристиці: міждисциплінарний потенціал.
23. Методологічні підходи проєкту FLAME до аналізу масових нумізматичних даних.
24. Міждисциплінарний характер проєкту FLAME: історія, археологія, нумізматика, цифрові методи.

8. Методи навчання

При вивченні навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

словесні (розповідь, пояснення, лекція та її різновиди);
наочні (показ та його різновиди: ілюстрування, демонстрування);
практичні (завдання);

методи контролю та самоконтролю (побіжне усне опитування, практичні роботи, письмові роботи, тести).

8.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

1. Словесні методи навчання: бесіда, пояснення, розповідь, ознайомча лекція, лекція з елементами дискусії.

2. Робота з навчальним посібником тощо.

3. Наочні методи навчання: метод ілюстрування, метод демонстрування, спостереження.

4. Практичні методи навчання: практичні заняття у вигляді презентацій ідей, робота в Інтернет мережі; схем-опор, тез, карти.

8.2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1. Методи формування пізнавальних інтересів (метод створення ситуації новизни навчального матеріалу, дискусії, диспути тощо).

2. Методи стимулювання обов'язку і відповідальності в навчанні.

8.3. Методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності: метод усного опитування, письмовий контроль, тестові методи перевірки знань, програмований контроль, залік, іспит тощо.

Методи контролю. На різноманітних етапах навчання використовуються різноманітні види контролю: попередній, поточний, тематичний, підсумковий, а також форми його організації.

Попередній контроль спрямований на виявлення знань, умінь і навичок студентів з предмету чи розділу, який буде вивчатися.

Поточний контроль здійснюється в повсякденній роботі з метою перевірки засвоєння попереднього матеріалу і виявлення прогалин у знаннях студентів.

Тематичний контроль здійснюється періодично, після вивчення нової теми чи нового розділу і має на меті систематизацію знань здобувачів вищої освіти.

Підсумковий контроль проводиться в кінці семестру, навчального року тощо.

За формами контроль поділяється на **індивідуальний, груповий і фронтальний.**

У навчальному процесі в різноманітних поєднаннях використовуються методи **усного, письмового, практичного, машинного контролю і самоконтролю** студентів.

Усне опитування здійснюється в індивідуальній і фронтальній формах.

Мета **усного індивідуального контролю** – виявлення вчителем знань, умінь і навичок окремих студентів. **Усний фронтальний контроль** (опитування) вимагає серії логічно пов'язаних між собою питань за невеликим обсягом матеріалу.

Письмовий контроль буває індивідуальним, коли окремим студентам пропонуються контрольні роботи.

Методи самоконтролю. Суттєвою особливістю сучасного етапу удосконалення самоконтролю за ступенем засвоєння навчального матеріалу, уміння самостійно знаходити допущені помилки, неточності, а також спосіб усунення виявлених недоліків.

9. Критерії та засоби оцінювання

Види контролю: поточний, рубіжний та підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма підсумкового контролю: 1 семестр (осінній) – екзамен.

Рубіжний контроль успішності здобувачів вищої освіти проводиться під час проведення всіх видів аудиторних занять з усіх дисциплін в середині семестру та за тиждень до закінчення семестру.

Максимально загальна кількість балів, виділених для оцінки результатів під час одного рубіжного контролю робочою програмою навчальної дисципліни, при семестровому підсумковому контролі у формі екзамену – складає 30 балів.

Оцінку підсумкового **семестрового контролю у формі екзамену** становить сума балів за результатами рубіжних контролів та балів, набраних здобувачем вищої освіти при складанні семестрового екзамену. Загальна кількість балів, виділених на проведення семестрового екзамену робочою програмою навчальної дисципліни, складає 40 балів. Кількість балів, одержана здобувачем вищої освіти на екзамені, додається до результатів рубіжних контролів, що разом складає оцінку знань здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни за 100-бальною шкалою та переводиться в оцінку за шкалою ЄКТС і національною шкалою («Відмінно», «Добре», «Задовільно», «Незадовільно»). Контроль проводиться за результатами виконаних індивідуальних, тестових, та контрольних завдань, а також за результатами відвідуваності занять.

Критерії оцінки іспиту:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує студент, який:

- всебічно, систематично і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу.

Оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує студент, який:

- в загальному роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою.

Оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання, але при рішенні допускає значну кількість помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

Оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

Оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

Оцінку «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Відповідність шкали оцінювання ECTS національній системі оцінювання в Україні та ЦНТУ

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка	
		За національною системою (екзамен, диф. залік)	За системою ЦНТУ
A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	90–100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	82–89
C	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок		74–81

D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	64–73
E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії		60–63
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	2 (незадовільно)	35–59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота		1–34

Критерії оцінювання знань і вмінь здобувачів визначені Положенням про організацію освітнього процесу в ЦНТУ <http://surl.li/akirth>

10. Методичне забезпечення.

Включає навчально-методичний комплекс з дисципліни, рекомендована обов'язкова та додаткова література, конспект лекцій, методичні вказівки до виконання практичних робіт. Наповнення відповідного розділу в системі Moodle.

11. Рекомендовані джерела та література.

Базова

1. Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
2. Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти: Лист від 23.10.2018 р. №1/9-650 Міністерство освіти і науки України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-650729-18#Text>
3. Завдання та індикатори досягнення цілей сталого розвитку в Україні на період до 2030 року <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/ind.80/bookmtd-goalsalbum110pagesok-3.pdf>
4. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету. За заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. К., 2016. 234 с.
5. Артемчук Г. І., Курило В. М., Кочерган М. П. Методика організації науково-дослідної роботи: навч. посібник для студ. та викл. вищих навч. закл.; Київський держ. лінгвістичний ун-т. К. : Форум, 2000. 270 с.
6. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Методологія наукових досліджень : підручник. Харків: Право, 2019. 368 с.
7. Зашкільняк Л. Методологія історії. Львів: Львівський державний ун-т ім. Івана Франка, 1999. 227 с.
8. Кобеля-Звір М.Я. Посібник «Як отримати грант. Методика та стратегія залучення грантових ресурсів». 2022. 268 с.
9. Кобеля-Звір, М. (2023). МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ОПИСОВОЇ ЧАСТИНИ ГРАНТОВОЇ ЗАЯВКИ. Сталий розвиток економіки, (1(46), 71-78. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2023-46-9>
10. Крушельницька О.В. К 27 Методологія та організація наукових досліджень: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2006. 206 с.
11. Лях С. Р. Методологія історії: класика і практика: навчальний посібник. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 130 с.

12. Методи наукових досліджень, аналіз та презентація результатів дослідження : Методичні рекомендації з нормативного курсу для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 032 «Історія та археологія» / О. В. Сминтина. Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2020. 15 с.
13. Сминтина О. В. Основи наукових досліджень: Методичні рекомендації. – Одеса, 2018. 18 с.
14. Сминтина О. В. Принципи доброчесного застосування штучного інтелекту в археологічних дослідженнях. Академічна доброчесність, відкрита наука та штучний інтелект: як створити доброчесне освітнє середовище : збірник есе / упорядники: А. Артюхов, М. Віхляєв, Ю. Волк. – Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. – С. 440-442. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u404/zbirnik_ese_advanced_training_academ.integr.pdf
15. Яковенко Н. Вступ до історії. Київ: «Критика», 2007. 375 с.

Додаткова

1. Доманська Е. Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле / Переклав В. Склокін; редактори В. Склокін і С. Троян. Київ: Ніка-Центр, 2012. 264 с. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=2&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&Image_file_name=book/0018067.pdf&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=0
2. Орлик В. М., Орлик С. В. Теоретико-методологічні та джерелознавчі проблеми економічної історії України. Універсум історії та археології. 2019. Том. 2 (27) Вип. 2. Дніпро. С. 5–27 <http://surl.li/kuiyzzf>
3. Рюзен Й. Нові шляхи історичного мислення. Львів: Літопис, 2010. 358 с.
4. Топольський Є. Як ми пишемо і розуміємо історію: Таємниці історичної нарації. Київ: Вид-во «К.І.С.», 2012. 400 с.
5. Харарі Ювал Ной. Людина розумна Історія людства від минулого до майбутнього / Пер. з англ. Я. Лебеденка. Х.: Клуб сімейного дозвілля, 2016. 544 с.
6. Pyzyk, M. (2021). REGIONAL BIAS IN LATE ANTIQUE AND EARLY MEDIEVAL COIN FINDS AND ITS EFFECTS ON DATA: THREE CASE STUDIES. The Ukrainian Numismatic Annual, (5), 197-210. <https://doi.org/10.31470/2616-6275-2021-5-197-210>

Інформаційні ресурси

<http://surl.li/fpxcxi> – Електронна бібліотека «УКРАЇНІКА»
<http://chtyvo.org.ua/> – Читиво. Електронна бібліотека
<http://exlibris.org.ua/> – Українська електронна бібліотека
<http://lib-gw.univ.kiev.ua/> – бібліотека ім. Максимовича КНУ ім. Т. Шевченка
<http://litopys.kiev.ua/> – Літописи, історія, культура
<http://www.cossackdom.com/> – Козацтво XV – XXI ст.
<http://litopys.org.ua/> – Ізборник: Історія України IX— VIII ст. Першоджерела та інтерпретації

<http://www.history.org.ua/> – Інститут історії України НАН України
<http://www.info-library.com.ua/> – Електронна бібліотека підручників
<http://uhj.history.org.ua/uk/archive> - Український історичний журнал — офіційний сайт Інституту історії України
[Періодичні та серійні видання | Інститут історії України](#) - «Соціум: Альманах соціальної історії» — сайт ІУ НАН України або наукові публікації
<https://coinage.princeton.edu/> - The FLAME Project (Framing the Late Antique and early Medieval Economy)
<https://historytimelines.co/> - HistoryTimelines.co
<https://history-maps.com/uk> - HISTORYMAPS
<https://www.deepl.com/uk/translator> - Deepl (перекладач)
<https://oldmaps.com.ua/> - OldMaps - Інтерактивні історичні мапи
<https://www.historypin.org/en/> - Historypin- Інтерактивний віртуальний музей
<https://seshatdatabank.info/> - Seshat: Global History Databank

Здобувачам рекомендується пройти курс «Академічна доброчесність: онлайн-курс для викладачів» на платформі Prometheus <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/akademichnadobrochesnist-dlya-vykladachiv/>. Проходження даного курсу та отримання відповідного сертифікату буде зараховано як результат навчання, здобутий шляхом неформальної освіти.